

En e-bog fra

EKSISTENSEN

Se flere titler på www.eksistensen.dk

Denne e-bog indeholder et digitalt vandmærk. Der er ved dit køb indlejret et digital mærke, som kan vise tilbage til dig som køber. Du skal derfor passe på, at andre personer ikke får adgang til en kopi af din fil, da du i givet fald vil stå som ansvarlig.

Dåbster til trinitatis

DÅBSTALER TIL TRINITATIS

ANDEN TEKSTRÆKKE

Redigeret af Mads Davidsen, Arne Mårup og Kjeld Slot Nielsen

Eksistensen 2018

Dåbster til trinitatis

Anden tekstrække

Redigeret af: Mads Davidsen, Arne Mårup og Kjeld Slot Nielsen

Omslag og grafisk tilrettelæggelse: Eksistensen og David Lund Nielsen

Sats: Eksistensen

© Eksistensen og forfatterne 2018

Bogen er sat med Adobe Garamond på Eksistensen

ISBN: 978-87-410-0418-1

Kopiering kun tilladt i henhold til gældende lov om ophavsret

Eksistensen

Frederiksberg Allé 10

DK – 1820 Frederiksberg C

(+45) 3324 9250

www.eksistensen.dk

info@eksistensen.dk

INDHOLD

Forord.....	9
Dåb	11
<i>dr.theol, professor (MSO), Institut for kultur og samfund, Aarhus Universitet Anders-Christian Jacobsen</i>	
Hvad viser de nyeste dåbstal, og hvad dækker tallene over?	23
<i>Afdelingsleder ved FUV, ph.d. Birgitte Graakjær Hjort</i>	
Hvad kan talen, som ritualet ikke kan?.....	35
<i>Lektor ved FUV, ph.d. Kjeld Slot Nielsen</i>	
Trinitatis søndag.....	47
<i>Mads Davidsen</i>	
1. søndag efter trinitatis.....	51
<i>Jesper Bacher</i>	
2.søndag efter trinitatis	55
<i>Kirsten Kruchov Sønderby</i>	
3. søndag efter trinitatis.....	58
<i>Jesper Hougaard Larsen</i>	
4. søndag efter trinitatis.....	62
<i>Lars Gustav Lindhardt</i>	
5. søndag efter trinitatis.....	66
<i>Morten Fester Thaysen</i>	
6. søndag efter trinitatis.....	70
<i>Carsten Haugaard Nielsen</i>	

7. søndag efter trinitatis.....	74
<i>Arne Mårup</i>	
8. søndag efter trinitatis.....	78
<i>Kjeld Slot Nielsen</i>	
9. søndag efter trinitatis.....	82
<i>Elmo Johannes Grube Due</i>	
10. søndag efter trinitatis.....	86
<i>Maria Louise Odgaard Møller</i>	
11. søndag efter trinitatis.....	90
<i>Kristian Massey Møller</i>	
12. søndag efter trinitatis	93
<i>Mads Davidsen</i>	
13. søndag efter trinitatis.....	97
<i>Jens Munk</i>	
14. søndag efter trinitatis.....	101
<i>Ruth Østergaard Poulsen</i>	
15. søndag efter trinitatis.....	104
<i>Kjeld Slot Nielsen</i>	
16. søndag efter trinitatis.....	108
<i>Jesper Bacher</i>	
17. søndag efter trinitatis.....	112
<i>Kirsten Kruchov Sønderby</i>	
18. søndag efter trinitatis.....	115
<i>Jesper Hougaard Larsen</i>	
19. søndag efter trinitatis.....	119
<i>Lars Gustav Lindhardt</i>	

20. søndag efter trinitatis	123
<i>Morten Fester Thaysen</i>	
21. søndag efter trinitatis	127
<i>Carsten Haugaard Nielsen</i>	
Allehelgensdag.....	131
<i>Arne Mårup</i>	
22. søndag efter trinitatis	135
<i>Mads Davidsen</i>	
23. søndag efter trinitatis	139
<i>Elmo Johannes Grube Due</i>	
24. søndag efter trinitatis	144
<i>Maria Louise Odgaard Møller</i>	
25. søndag efter trinitatis	148
<i>Kristian Massey Møller</i>	
Sidste søndag i kirkeåret	152
<i>Jens Munk</i>	
Forfatterne.....	157

FORORD

Dogmehistorie, sakramentsteologi, homiletik, liturgik og kateketik – dåben rummer det hele. Det er også det indtryk, man har fået, når man har fulgt den folkekirkelige debat om dåben gennem de sidste år. Der har været bekymring angående det faldende dåbstal, der har været spekulationer om, hvem der fravælger dåben, der har været diskussion om mission, om dåb af ny-danskere og om, hvorvidt dåben skal være grundlag for medlemskab i folkekirken. Dåben er hjerteblod, det er folkekirkens fundament og den enkeltes trosgrundlag. Vi kan ikke svare på alle de spørgsmål, dåben rejser, men vi ønsker med denne bog at give et indblik i nogle af de aktuelle problemstillinger.

Bogen består af to dele. Første del indeholder tre artikler af generel karakter. Anders-Christian Jacobsen, professor i dogmatik ved Aarhus Universitet, ser på en række nutidige dåbsteologier, trækker deres historiske perspektiver op og diskuterer deres relevans i dag. Birgitte Graakjær Hjort, leder af Videnscenter ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter tager læserne på en guidet tur ind i dåbsstatistikernes tågede moser, hvor mange er gået ind og aldrig kommet ud igen. Endelig tager Kjeld Slot Nielsen, lektor ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, livtag med spørgsmålet om, hvad dåbstalen kan, som dåbsritualet ikke kan.

Vi har i bogens anden del udfordret 14 præster og bedt dem om at skrive dåbstaler over trinitatistidens prædikentekster. Formålet med denne del er at fremlægge et bud på, hvordan dåbstalen former sig som lejlighedstale ved de mange lørdagsdåb, som vinder hastigt frem i folkekirken. Vi har bedt bidragsyderne om at tage udgangspunkt i en virkelig situation, ligesom vi har bedt dem om at skrive dåbstalen over en af trinitatistidens prædikentekster. Det har vi gjort for at give bogen et dobbelt sigte, så læseren kan finde inspiration, ikke alene til lørdagsdåben, men også til søndagsgudstjenesten, hvor præsterne ofte står med den vanskelige udfordring, det er at skulle prædike for en stor dåbsmenighed.

Opgaven med at skrive dåbstaler har vist sig at være vanskeligere end ventet. Dåben rummer som nævnt både dogmehistorie, sakramentsteologi og almindelige homiletiske overvejelser over søndagens prædikentekster. Alle disse tråde skal samles op i dåbstalen og udfordringen består i at skrive en

tale i et enkelt og forståeligt sprog, som henvender sig til nybagte forældre, til familie, faddere og dåbskandidat. For at hjælpe os med dette dilemma inviterede vi forud for skriveprocessen forfatter Kristian Ditlev Jensen i forsøget på at få en forfatter til at rense talerne for teologiske, knudrede formuleringer. Det har været en fantastisk proces. Talerne er vidt forskellige, da de afspejler præsternes forskellige teologiske ståsted, ligesom præsterne repræsenteres af både studenterpræst, feltpræst, flygtninge/indvandrers præst og almindelige sognepræster. Vi har nu en række dåbstaler, der taler ind i hver deres kontekst og dermed afspejler dåben i hele sin bredde, fra barnedåb til voksendåb, konfirmanddåb, dåb af flygtninge og unge studenter.

Det er vigtigt at understrege, at bidragsyderne har arbejdet ud fra en bestemt metode, hvor de har fået til opgave at skrive og vinkle teksterne ud fra såkaldte livstemaer. Denne metode beror på et valg, der kan skygge for de nuancer, der fremkommer ved et bredere eksegetisk arbejde med teksten. Vi har valgt denne metode i forsøget på at give læseren konkret inspiration til dåbstalen og har derfor bedt bidragsyderne om at finde tre forskellige livstemaer ud fra søndagens tekster, så læseren og brugeren af denne bog kan finde mest mulig inspiration til taleskrivningen.

Teksterne er udarbejdet i et arbejdsfællesskab, hvor de enkelte bidragsydere har inspireret og redigeret hinandens arbejde, hvorefter bogen er blevet redigeret af de tre redaktører. I sidste ende er det dog den enkelte bidragsyder, der er ansvarlig for egne bidrag. De enkelte bidrag er alle bygget op over samme skabelon. Først en kort introduktion til prædikenteksterne, dernæst en gennemgang af livstemaer, hvorefter skribenten selv vælger at skrive en tale om et af disse tre livstemaer.

Vi håber, at vores arbejde og den glæde, det har været at arbejde med dåben, må være til inspiration for læseren og ikke mindst for de præster, der skal prædike ved dåb, enten det er om lørdagen, søndagen eller midt i ugen, og for de mange forskellige mennesker, der opsøger dåben.

God læse- og arbejdslyst

Mads Davidsen, Kjeld Slot Nielsen og Arne Mårup

DÅB

– NOGLE TEOLOGISKE OVERVEJELSER OVER DÅBSTELOGI OG -PRAKSIS I FOLKEKIRKEN

*dr.theol, professor (MSO), Institut for kultur og samfund, Aarhus Universitet
Anders-Christian Jacobsen*

Dåben er det mest grundlæggende ritual i kristendommen. I dåbshandlingen og i den teologiske fortolkning af denne handling udtrykkes den til enhver tid og på ethvert sted mest grundlæggende forståelse af kristendommen. Forståelsen af dåben og af kristendommen generelt ændres til stadighed. Det gælder også folkekirkens dåbsteologi og dåbspraksis. I det følgende vil jeg beskrive nogle aktuelle bevægelser i folkekirkens dåbsteologi.

FRA FRELSE TIL TRYGHED

Der er, så vidt jeg kan se, sket en ret afgørende bevægelse indenfor folkekirkens dåbsteologi, som kan sammenfattes under overskriften *fra frelse til tryghed*. Kort sagt handler det om, at dåben i folkekirken tidligere i overensstemmelse med klassisk Luthers teologi blev forstået som vejen til frelse. Nu bliver dåben først og fremmest forstået som vejen til tryghed. Jeg påstår ikke, at denne udvikling kan findes hos alle medlemmer af folkekirken eller hos alle præster. Jeg påstår heller ikke, at der er tale om et radikalt brud med den lutherske tradition, der bringer folkekirken på kant med sin lutherske identitet. Bevægelsen i dåbsteologien er imidlertid interessant, fordi den udtrykker et bevidst eller ubevidst arbejde med at formulere kristendommen i den aktuelle danske kontekst. Det er vigtigt!

I Luthers dåbssermon fra 1519 finder vi hans klassiske beskrivelse af dåben som en tegnhandling, hvor tegnet (vandet) viser dåbens betydning, der beskrives som død og opstandelse med Kristus. I druknedøden i vandet dræ-

bes "den gamle Adam" med alle hans synder. Den døbte skal med troen gribe om denne betydning og dermed gøre den til sin egen. I denne fortolkning af dåbens betydning lægges der afgørende vægt på, at dåben frelser mennesket fra synden. Det samme synspunkt står også centralt i Luthers andre tekster om dåben. I *Den Lille Katekismus* skriver Luther følgende om dåben:

... For det andet: Hvad giver eller gavner dåben? Den virker syndernes forladelse, genløser fra døden og Djævelen og giver all dem, som tror det, den evige salighed, således som Guds ord og løfte lyder. Hvordan lyder da dette ord og løfte? Det siger vor Herre Kristus i det sidste kapitel hos Markus: "Den, der tror og bliver døbt, skal frelses; men den, der ikke tror, skal dømmes". For det fjerde: Hvad betyder det da, at der bruges vand ved dåben? Det betyder, at den gamle Adam i os skal druknes ved daglig anger og bod og dø med alle synder og onde lyster, og at der i stedet for daglig skal fremkomme og opstå et nyt menneske, som skal leve evigt for Gud i retfærdighed og renhed (Citeret efter Nørgaard-Højen 2007, 244-249).

Det er meget klar tale: Dåben udvirker syndernes forladelse og forløsningen fra synd, død og Djævel, og den giver evig salighed. Selv om dåben er en engangshandling, skal dens virkning og gave hele tiden gentages.

Den synd, som i dåben forlades, er arvesynden og de handlingssynder, som arvesynden foranlediger. Om denne synd hedder det i *Confessio Augustana* artikel 2:

Ligeledes lærer de, at siden Adams fald fødes alle mennesker, som er forplantet på naturlig måde, med synd, det vil sige: uden guds frygt, uden tillid til Gud og med begær, [og de lærer,] at denne arvede sygdom eller last er virkelig synd, der også nu fordømmer dem, der ikke genfødes ved dåb og Helligånd, og pådrager dem evig død (Nørgaard-Højen 2007, 44-45).

Syndigheden er altså ifølge den lutherske standardbekendelse medfødt, fordi den nedarves gennem den seksuelle forplantning. Arvesynden er en smitsom sygdom. Dåben er nødvendig for at undgå konsekvenserne af denne arvelige